

POCHWALON (120) *part praet pass pf*

pochwalon, pochwalony (119), **pochfalon** (1) *MurzHist.*

pochwalon (74), **pochwalony** (46).

Pierwsze o jasne; -chwã- (107), -chwa- (4); -chwa- BudBib; -chwã- : -chwa- OpecŻyw (1:1), BibRadz (1:1), SkarJedn (2:1). ◇ W formach niezłożonych -on (6), -ón (2); -on OpecŻyw (2), KochPieś; -ón Mącz; -on : -ón KochPs (3:1); -on-. ◇ W formach złożonych -on-.

sg m N pochwałon (52), pochwałony (14); ~ (attrib) -ony (1); ~ (praed) -on (52), -ony (13); -ony SkarJedn, NiemObr; -on : -ony KochPs (4:1), SkarŻyw (2:2), LatHar (3:8). ◇ G pochwałoného (1). ◇ A pochwałon(e)go (2). ◇ I pochwałonym (2). ◇ f N pochwałona (5), pochwałonã (5); ~ (attrib) -ã (3); ~ (praed) -a (5), -ã (2); -a KochFrag, WujNT, SarnStat (2); -ã ModrzBaz; -a : -ã SkarJedn (1:1). ◇ G pochwałon(e)j (1). ◇ n N pochwałono (17), pochwałoné (9); -é (2), -(e) (7); ~ (attrib) -é (2); ~ (praed) -o (17), -é (7); -o BielKron, RejAp, RejPosWiecz³, RejZwierc (3), BiałKaz, CzechRozm, CzechEp, SkarKaz; -é HistAl, ModrzBaz, KochPs, WujNT, SarnStat; -o : -é RejPos (7:2). ◇ pl N m pers pochwałeni (5). subst pochwałoné (5); -é (1), -(e) (4). ◇ A subst pochwałoné (1). ◇ L pochwałonych (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: pochwalon(y) od kogo (19).

Sł stp s.v. pochwalić, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. pochwalić.

I. W funkcji właściwej (119) :

1. Uznany za dobry(-ego); approbatus JanStat (45) :

a. O którym wyrażono się z uznaniem, pozytywnie (15) : Cum a toto consessu plausus esset multiplex datus, Gdy odwżezego poľadzenia rozmáycie byli pochwaleni. *Mącz 303c; RejAp AA4v; pewnie będzyleż pochwalon od Páná fwego/ á będzye wdzyęcźnie przyięta od niego táka ípráwá twoiá. RejPos 193v; A iefli tho w docześnych rzeczach bywa zá dobre miane/ dáleko więcey w Bołkich á niebiełkich rzeczach to bywa pochwalono/ gdy człowiek ípraw swoich koniec á pożytek rozmyfla. RejPosWiecz³ 98v; RejZwierc 21, 145; ták teź y to práwo ma być pochwalone [ita lex est probanda]/ ktore iednákie cnoty iednákiem zapłátami nágradza ModrzBaz 70v, 14; Ale iż fie mnie znowu dopiérał król frogi/ Wydano mię/ vchodząc połpolitéy trwogi/ Gdzie iednák miáłto grozy iefczem pochwaloná: Y z vczciwémi dáry do domu wróconá. KochFrag 40; ktoráć [modlitwę: Panie, nie jestem godzien [...]] rotmiłtrz od Páná wielce pochwalony podał LatHar 190, 236; Lecz iefli on był pochwalon od páná ktorego kradł: iákoź dáleko więcey Bogu fię podobáią/ ktorzy wedle woley y rofkazánia iego/ dobrá páńskie vbogim rozdawáią. WujNT 262, 135.*

pochwalon z czego (1): będzie tho wielki rozum dworzáninow/ kiedy tho/ w czym fie dobrze czuie/ á s czego rozumie że ma być pochwalon/ pokaże ludziom nieznácznie GórnDworz N5v.

W charakterystycznych połączeniach: słusnie pochwalon(y) (2), wielce (2); dla wiary pochwalony.

Szereg: »pochwalon i poganion« (1): Tedy mi fie s tey przyczyny zdáło [...] co słufznie pochwalono y pogániono być może/ áby fie teź wždy co o tym nápiáło RejZwierc A3v.

b. Zaaprobowany, przyjęty, na który się zgodzono, pozwolono (30) : Bo iefli dobre łá [uczynki] á od Bogá álbo od Kościołá iego pochwalone y rofkazáne/ gánić ich niemożećie. *WujJud 106v; Bo to iáwna/ iż częłto o Rzeczypołpolitey niektorzi ták dobrze wotuią/ że kiedyby one wotá od*

wszystkich były pochwalone [*comprobarentur*]/ nieźleby się Rzeczypospolitey posłużyło. *ModrzBaz* 28v; *SkarJedn* 104, 305; Szukác tedy ich żywotow mamy wkościelnyeh piłmach Doktorow świętych [...] y v ludzi ná to wybrányeh y wklęgách od kościoła pochwalonych *SkarŻyw* A5v; Páweł Ewángelią fwą poddał pod rozładek pierwzych Apoštołow/ [...] iżby był od nich pochwalon [*on, tj. jego nauka*] *WujNT Gal* 2 arg; Wiára/ práwi/ Rzymian/ vfty Apoštołskimi iest pochwaloná: do których kácerstwo ábo fáłszywa wiára przyłtępu mieć nie może. *WujNT* 525, 309 marg, 525 [3 r.], Bbbbbb 3v.

pochwalony czym (3): Święty Synod vczy y roskázuie/ áby w Kościele było záchowane vzywánie odpułtow/ ludu Chrześciánkiemu bárzo pożyteczne y świętych Concilii świádecstwem y poważnością pochwalone *WujJud* 92; *ModrzBaz* 5v. Cf *Wyrażenie*.

W połączeniu szeregowym (1): Gdzie lię to iásnie pokaże/ iż nád łowo Boże/ nie ma być nic wnořzono/ ftánowiono/ przyimowano y pochwalono/ w káždedy łpráwie zbáwienney. *CzechEp* 108.

W przeciwstawieniu: »pochwalon ... zganion« (1): cokolwiek nie iest z Boga ále z ludzi/ to teź beřpiecznie od ludzi drugich może być ábo pochwalono y przyięto/ ábo teź zás zgániono y odrzucono. *CzechRozm* 96v.

Wyrażenie: »prawem pochwalony« (1): Tákowa roznořć [*w karaniu*] y obyczáiem zá práwo wziętym/ y prawem piłanym bywa pochwalona [*legibus populorum comprobantur*] *ModrzBaz* 73.

Szereg: »pochwalon(y) i przyięt(y)« [*szyk 2:1*] (3): *CzechRozm* 96v; Prawdá to/ iż dziećinny chrzeřt wymyłł ludzki/ ále nie zarázem od wszystkich przyięty/ y pochwalony *NiemObr* 145; *SkarKaz* 206b.

α. *praw.* *Potwierdzony, zatwierdzony* (11) : gdy iuřz zá wřzyłtkich Pánow rad zezwolenim/ pochwalono było Małżeńřtwo y Bárbára Coronowaná/ zá práwam Krolowam Polřkam. *BiałKaz* K; iż gdy Mnifřzki do zakonu któręgo/ od řtolice Apoštołřkięy pochwalonęgo wřtąpią/ ácz świátá y dóbr řwiętcckich odrzékły řie/ y nic włáfnęgo mieć nie mogą [...] *SarnStat* 208.

pochwalon u kogo [= *przez kogo*] (1): Assensu omnium approbare, Iednořtáynemi głófy v wřzech być pochwalón. *Mqcz* 323d.

pochwalony przez co (1): *SarnStat* 60 cf *Wpołóczeniu szeregowym*.

pochwalony czym (1): *SkarJedn* 120 cf »przyięty i pochwalony«.

W połączeniu szeregowym (1): Które [*zwyczaję*] [...] my, álbo potomkowie nářzy [...] wróćimy/ [...] przez Dekret Máieřtatu nářřęgo królewřkięgo popráwionę/ vmiárkowane y pochwalonę. *SarnStat* 60.

Wyrażenie: »na urząd pochwalony« (2): które to [*subřtuty*] iřte Pánom y Sęđzióm Ziemřkim [...] [*pisarze ziemřcy*] będą powinni prezentowác: iáko łą dobręý ławy/ y od przerzeczonych Pánów y Sęđzi ná tákowy vřząd pochwaleni [*ad officium huiusmodi approbati JanPrzyw* 18]. *SarnStat* 563 [*idem*] 895.

Szeregi: »pochwalony i potwierdzony« (1): A ięřli tákowę řkazánię będzie pochwalonę y potwierdzonę [*approbabitur et confirmabitur JanStat* 650] tedy ten który áppeluie řtráći řwé trzy grzywny *SarnStat* 796.

»przyięty i pochwalony« (1): Ten liřt przyięty iest y pochwalony ná tym zborze głófy wřzyłtkich tám będących. *SkarJedn* 120.

»pochwalon, umocnion« (2): także my wiedząc łufznie/ y zá dobrą ráđą onę wítawę byđż vchwaloną/ fkazáliłmy/ áby była pochwaloná/ vmocnioná [*decrevimus approbandam et ratificandam JanStat 277*] *SarnStat 285* [*idem*] 930.

»wzięty i pochwalony« (1): dla tego źiemie Krákowłkiéy zwyczajé té/ które łą w niéy wzięte y pochwaloné [*approbatae sunt JanStat 139*] [...] królestwá náłżégo prawóm przypifáliłmy *SarnStat 59*.

2. *Który doznał chwały, łaski Boga* (2) : A iżbyłmy s twym dzyedzictwem pochwaleni byli/ W bogofławieńftwie twych świętych tobie ku ćci żyli. *LubPs Y2v*.

pochwalony w kim (1): In deo laudabimur tota die [...]. A tedy my więc w tobie łamym bęđziemy pochwaleni na wieki *WróbŻołt 43/9*.

3. *Uczczony, uwielbiony* (72) :

Szereg: »zalecany i pochwalony« (1): Po wŹytkim świece zálecáne iełt imię Dáriuřá y pochwalone [*commendatum est ... et laudatum*] *HistAl C7*.

a. *O Bogu; benedictus PolAnt* (68) : Dla dobrych P. Bog pochwalon bywa. *KuczKat 385 marg; SkarŻyw 71*.

pochwalon z czego [= za co] (9): Zczego pochwalon iełt Chryřtus Iezus *SkarŻyw 593*. *Cf Frazy*.

pochwalon miedzy kim [= przez kogo] (1): Aby był tákież Pan Bog miedzy námi pochwalon/ thák iáko Dawid o nim piřze/ iż wielka to iełt chwałá iego/ ktora mu pochodzi miedzy świętemi ie⁸⁰. *RejPos 273v*.

pochwalon(y) w kim [= dzięki komu, za czym pośrednictwem] (5): a tzożkoli bęđziecie profiřt w ijmié moie/ to wćzyni/ aby ocietz był pochwalon w fynie. *OpecŻyw 96; RejPos 173 [2 r.], [254], 281*.

pochwalon(y) w czym [= za co] (3): *SkarŻyw 529*; iełli ktory pořługuie: *niechay pořługuie* iáko z siły ktorey Bog dodawa: áby we wřzem był Bog pochwalon [*in omnibus honorificetur*] przez Ieřufá Chriřtuřá *WujNT 1. Petr 4/11*. *Cf* »báđź(że) pochwalon(y)«

pochwalon(y) skąd [= za co] (2): *RejPos [254]*; wiara cnotą sprawy to zkůđ Pan Bog bęđzie pochwalon, y pociecha RP zostanie. *ActReg 32*.

W charakterystycznych połączeniach: pochwalon(y) ku błogofławieńftwu, ku chwale, ku czci, z dobrodziejftwa, w kaźdej sprawie, za łaskę (łaski) (2), z miłosierdzia, w miłosierdziu, ku pociesze, za smiłowanie, w sprawiedliwóci, w szczodrobliwóci, we wszem, za zmartwychwftanie; pochwalon(y) na wieki (wieków, wiecznie) (10), (wiekom) wiecznie (7), od wieka.

Frazy: »niech(aj) bęđzie (a. báđź, a. aby był) pochwalone(-o) imię Jego (a. Twoje)« [*w tym: z czego* (3)] [*szyk zmienny*] (7): Pan dał Pan zálię odiał/ iáko raczy ták mię řpráwuie/ báđź pochwalono iego imię ná wieki. *BielKron 27v*; co nam wřytkim rácz dáć wřzechmogący Pánie z łáłki á z miłofierdzia řwego/ áby s tego byłó wiecznie wiekom pochwalono święte imię twoie. Amen. *RejPos [249]v, 46, 252v, 291, Ooo5*; Imię twoie niech ná wieki bęđzie pochwaloné/ Imię wielkié/ imię groźné/ y błogofławioné. *KochPs 149*.

»báđź(że) pochwalon(y) Panie (a. Boże, a. Jezu (Chryste) itp.); niech(że) (a. niechaj) bęđzie pochwalon(y) Pan (Bog)« [*w tym: z czego* (6), *za co* (6), *w czym* (1), *(z tego) że, iż* (10)] [*szyk zmienny*] (40;6): Pochwalon báđź wřzechmogący panie Za twé święte wielké řmiłowanié *KlerPow 2; RejJóz P6; RejKup p4v*; Báđźże pochwalon pan bog/ że mię ták řpofobił *BielKom B3; LubPs P4, T2v, gg3v*; O

Boże nález bądźże pochwałon [*Benedictus es Deus noster*]/ któryś dnia dżifieyłego wniwecz obrocił nieprzyacıoły ludu twego. *BibRadz Iudith* 13/21, *Gen* 14/20; bądź pochwalon Pan Bog Izráelki/ kthory dał Dawidowi fyná mądrego y wczonego *BielKron* 77, 12v, 67 [2 r.], 72v; *RejPos* 4, 20v, 87v [2 r.]; *BudBib Iudith* 13/22; Niech wiecznie będzie pan pochwalon/ który Vlubił łobie wirzch Sionłkiey góry *KochPs* 198, 26, 99, 106, 135; *SkarŻyw* 529; O bądźże pochwalon pánie Zá twe święte zmartwychwstanie. *MWilkHist* L; Bądź ná wieki pochwalon/ nieśmiertelny pánie: Twoiá łáfká/ twa dobroć/ nigdy nie wstanie. *KochPieś* 72 [*idem ArtKanc* P14v]; Bądź pochwalon Pánie z tego/ dobrodżieyftwá wielkiego/ żeś tu raczył z námi przebywáć *ArtKanc* A14, D3v, P14v; Acz sam nowina przyszła ze iuz nieprzyaciel ten porazon przez Pana Hetmana iesli prawda Pán Bog zato niech będzie pochwalon. *ActReg* 61; Boże/ co bronisz/ wżelkiey niewinności/ Bądź pochwalon/ bądź część y ławá tobie *GrabowSet* B3v, F4; Niechay w káżdey fprawie fwey/ y hoyney fczodrobliwości fwey/ Pan Bog będzie pochwalony: bo wielce dobry/ y ná wieki trwa miłosierdzie iego. *LatHar* 610, 231, 362, 535 [5 r.], 536 [3 r.], 568; *SkarKaz* 206b.

»(Panie) Boże bądź pochwalon; Pan Bog niech(aj) będzie pochwalon« [*w tym: za co (1), iż, że (2)*] [*wyraża radość: dzięki Bogu*] [*szyk zmienny*] (2):2): Onofz iedzie moy ftarużek bądź pochwalon Boże Sercze fie trzefie z radołci *RejJóz* P7v, P7; Co téż wirzawfzy po niem Doctor przereczony/ powiedziáł mu/ Niechái będzie pán Bóg pochfálon/ panie Franciżku/ nie łącz to znaki człowieká na potępienie odlęczone⁸⁰ *MurzHist* P2v; Rzekł młodzyeniec/ dawnom ia fłychał o twym ftanie/ Ale s tego bądź wiecznie pochwalon moy Pánie/ Ze iuz teraz y oczy czego požádały Widzą/ o czym fie pirwey wfzy náfluchały. *RejWiz* 49.

Szeregi: »pochwalony i objaśniony« (1): áby ftąd było w nas pochwalone á objaśnione święte imię twoie/ ku czći á ku chwale twoiey *RejPos* [254].

»pochwalon a poświęcon« (1): áby było w nich pochwalono á poświęcono imię święte iego. *RejPos* 281.

»pochwalony i uwielbiony« (1): Pan Bog niech będzie wśpráwiedliowości fwoiey przeciw niepokutuiącym/ y w miłosierdziu przeciw tym/ ktorzy czcá święte iego/ pochwalony y wvielbiony *SkarŻyw* 529.

b. *O Jezusie: uświęcony przez Boga; approbatus Vulg* (3) : A to flowo mily iezus rzékl o świętym^m duchu/ ktorého mieli przyiątz cij tzo weń wwierzyli/ bo ieffcze duch święty niebył dán ijż mily Iezus ieffcze niebył pochwałon. *OpecŻyw* 75v.

pochwalon czym (2): Iezulá Názaráńłkiego/ mężá pochwałonego [*approbatum*] od Bogá miedzy wámi/ mocámi/ cudy y znáki/ ktore czynił Bog przezeń miedzy wámi/ [...] zábiliłcie. *Leop Act* 2/22; *WujNT Act* 2/22.

II. *W funkcji czynnej: chwalący, pochwalny* (1) : Ani mię zá to winem/ áni póy oliwą: [...] Ale mię ráczey dárudy rymem pochwalonym/ Coby zazdrośc wczynić mógl nietylko płonym/ Ale y płodnym drzewom. *KochFr* 93.

Synonimy: **1.b.** przyjęty; **a.** aprobowany, potwierdzony, przyjęty, umocniony; **2.** poczczony, uczczony, uwielbiony.

Cf **POCHWALIĆ**

